

جمهوری آران به کجا می رود! (جمهوری تالش مغان)

سرویس آذربایجان / خبرگزاری آران

نویسنده هوتن دولتی

خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان : عهدنامه ننگین ترکمن چای منجر به جدایی ولایات قفقاز از ایران زمین شد و در حقیقت تجزیه تالش بهایی بود که تالشان برای ادامه سلطنت قاجار و باقی ماندن کشور پرداخت کردند اگرچه بظاهر تالشان از ایران جدا شدند اما وابستگی تالشان به ایران چنان بود که به انحاء مختلف و به روش های گوناگون چه مسلحانه و چه با نافرمانی و شورش های متعدد نسبت به مفاد عهدنامه ننگین ترکمن چای اعتراض کرده و خواستار الحاق مجدد به ایران می شدند. اما گذر حوادث و ضعف و دست نشاندهی قاجاریه و پهلوی باعث از دست رفتن فرصت های طلایی در سالهای پس از فروپاشی روسیه تزاری گردید و نوبت به خلف روسیه یعنی دولت استعماری شوروی گردید. دولت شوروی که وارث سیاست های ننگین تزارها بود، همان اهداف شوم را به صورت مختلف در کناره‌های جدیدی مانند: تجزیه ایران، تضعیف کشور ایران برای جلوگیری از خیزش اقوام ایرانی در بند استبداد کمونیستی، سلطه بر منابع ایران و گسترش کمونیسم دنبال نمود. حوادثی مانند ایجاد جمهوری آذربایجان در شوروی سابق و اطلاق نام یک ایالت از ایران به منطقه آران و قفقاز، حمایت از فرقه تجزیه طلب و وابسته پیشه وری و اقدام مستقیم نظامی در حمایت از آن، جمهوری کردستان، تاسیس حزب ضد مردمی توده، مخالفت با دولت ملی دکتر مصدق و... چندین نمونه از این دخالت ها می باشد. با گذشت زمان دولت استبدادی کمونیستی در شوروی از هم پاشید و 14 کشور تشکیل دهنده آن هر کدام به کوس استقلال زده و پا به عرصه بین الملل نهادند.

از این کشورها 6 کشور { ترکمنستان، تاجیکستان، آران و تالش (آذربایجان)، ازبکستان، ارمنستان، گرجستان } جزء مناطقی بودند که در دوران فضاخت بار قاجار با دسیسه انگلیس و دخالت مستقیم روسیه از ایران جدا شده بودند. اما این جدایی تنها در دنیای سیاست و جغرافیای سیاسی صورت گرفته بود بدین معنی که روند ملت سازی و ایجاد فرهنگ جداگانه هرگز در این نواحی روی نداد و حوزه تمدن ایرانی به حیات خود در این مناطق ادامه داده. با وجود گذشت سال ها حکومت روسی و دوران کمونیستی و تلاش بی پایان برای روس سازی و تغییر بافت جمعیتی در این مناطق و در گام بعدی ایجاد خلقهای جدید و جعلی پیروسه Nation Stat هرگز بصورت موفقیت آمیز به اجرا در نیامد و تنها باعث سرگردانی فرهنگی و ایجاد نوعی بی هویتی اقوام در این کشورهای جعلی گردید. (البته باید گفت که با توجه به وضعیت کشورهای ارمنستان و گرجستان و داشتن مذهب و فرهنگ متفاوت، وضعیت مردم این دو کشور اندکی با دیگر مناطق فرق می نماید.)

جمهوری آران و تالش (آذربایجان)

باری با گسستن پیوندهای کاذب تشکیل دهنده امپریالیسم شوروی، کشوری در منطقه قفقاز با به عرصه بین المللی نهاد که نه تنها هویتی ایرانی داشت بلکه نامش نیز بجای آران و تالش بر گرفته از اسم استان زر خیز ایران یعنی آذربادگان (آذربایجان) بود. در گام اول تمامی ایراندوستان شاد از این مهم که دولت استعماری کمونیستی فرو ریخته و این فرزندان ایران زمین در کنار مام میهن به رشد و بالندگی می رسند به سیر حوادث و رفتار های دولت مردان ایران و کشور های تازه استقلال یافته چشم دوختند. اما آنچه که در این میان تمامی معادلات را برهم زد تلاش و سعی فراوان دولت فاشیستی ترکیه برای تشکیل یک کشور پان ترکیسم با هویتی جعلی بود. که این موضوع با توجه به خصومت بین ایران و آمریکا مورد تایید ایالات متحده قرار گرفته و جهت جلوگیری از نفوذ ایران بصورت های مختلف اجرا گردید. در همین راستا به دنبال استقلال، فعالیت های سیاسی در جمهوری آران و تالش (آذربایجان) به شدت افزایش یافت. یکی از این سازمان های جبهه خلق آذربایجان بود که حول محور پان ترکیسم و دفاع در مقابل حملات ارمنستان تشکیل شد. این سازمان در عمل حاوی فراکسیونهایی با اندیشه های پان ترکیستی بود که با دخالت آمریکا و ترکیه تشکیل شده بود. در اولین دوره انتخابات ریاست جمهوری، ابوالفضل ایلیچی بیگ با گرایشات شدید پان ترکیسم با توجه به جو ناشی از خصومت و جنگ با ارمنستان و تقلب گسترده در انتخابات به پیروزی رسید. بعد از انتخاب ایلیچی بیگ در چندین نوبت خواستار تشکیل ترکیه بزرگ گردید که شامل تمام نواحی شمالی ایران می شد. اما نظرات سیاسی و تفکرات اقتصادی ایلیچی بیگ حاصلش جز شکست های پیاپی در جنگ با ارمنستان و وضعیت نا مساعد اقتصادی حاصلی نداشت لذا مردم خسته و شکست خورده آران در چند شهر از جمله گنجه، لنکران و... دست به اعتراض زدند در 17 ژوئن 1993 رییس جمهور «ایلیچی بیگ» مخفیانه، به روستایی در جمهوری خود مختار نخجوان فرار کرد متعاقب آن با فشار حیدر علی اف و توافق روسیه و آمریکا «عیسی قنبراف» رییس پارلمان و دیگر مقام های عالی رتبه با استعفا خود حیدر علی اف را نخست به رهبری پارلمان و سپس به ریاست جمهوری منصوب کردند. در آن هنگام در کشور اتفاقی افتاد که نقطه عطفی در تاریخ جمهوری آران و تالش (آذربایجان) شد و آن اعلام موجودیت جمهوری تالش مغان بود.

جمهوری تالش مغان

اعلام این جمهوری واکنشی در برابر ظلم تاریخی به قومیتی بود که حدود پنجاه سال بصورت رسمی از تاریخ حذف شده بودند، قومی بنام تالش. از سال 1938 میلادی نام قوم یک و نیم میلیون نفری تالش ها بصورت رسمی از کتب و اسناد رسمی اتحاد جماهیر شوروی حذف شد و نام بردن از این قومیت ممنوع اعلام گردید و برای حذف این قوم حکومت شوروی اقدام به عملیاتی سیستماتیک نمود به شامل مهاجرت اجباری، نسل کشی و تغییر هویت اجباری بود. یک نمونه آن سرشماری عمومی سال 1989 بود. در این آمارگیری عمومی برگه های صدها هزار نفر مردمی که قومیت خود را تالش نوشته بودند، در عرض دو روز تعویض گردید و در قسمت مربوطه، ملیت آذربایجانی نوشته شد، فقط بعد از اعتراضات مردم به طور نمادین تعداد تالش ها در جمهوری آران و تالش (آذربایجان)، بیست و یک هزار نفر ذکر شده است. یعنی جمعیت یک میلیون نفری تالشان (25%) به کمتر از 1% تقلیل یافت! (در حالی که فقط در بعضی از روستاهای تالش، بیش تر از این تعداد تالش زندگی می کند).

همانگونه که بیان شد روش نادرست و غلط و سرکوب تالشان منجر به واکنشی گردید که تاکنون جامعه و مردم جمهوری آران و تالش (آذربایجان) درگیر آن می باشند.

الهام محمداف از رهبران تالش این واقعه را بصورت زیر تشریح می نماید: "ndash; ترجمه دکتر عدیلی، تارنمای تالش شناسی-: " در اوایل ماه ژوئن سال 1993 در شهر گنجه با رهبری «صورت حسین اوف» حوادثی رخ داد. اولین کسانی که در کشور از «صورت حسین اوف» جانبداری کردند و به دفاع از او برخاستند. گروهی از نیروهای میهن پرست لنکرانی بودند که راس آن ها سرهنگ بازنشسته «علی اکرم همت اوف» قرار داشت. در بدو امر آن ها خواستند که در میدان مرکزی شهر لنکران تجمعی (میتینگ) به پشتیبانی از حوادث گنجه برپا کنند، اما حکومت محلی که نمایندگان جبهه خلق بودند و مردم از آن ها نفرت داشتند، مانع برگزاری میتینگ شدند. «علی اکرم همت اوف» با طرفداران خود موقتا شهر را ترک نمود در همان حال واحد نظامی «17» که در شهر لنکران مستقر بود، از همت اوف دفاع کرد و شورای افسران او را به عنوان فرمانده گردان خود انتخاب نمود.

در 15 ژوئن 1993، شورای شهر لنکران در جلسه فوق العاده خود نسبت به شهردار سلب اعتماد کرده و اختیارات وی را به « علی اکرم همت اوف » واگذار کردند به همین شکل مخالفت مردمی و نظامی در شهر لنکران علیه حکومت شکل گرفت.

در 21 ژوئن 1993، رهبری واحد نظامی «17» اطلاعیه ای خطاب به مردم صادر کرد، در این بیانیه آمده بود: « در اوضاع بحرانی که در نتیجه فقدان حکومت و هرج و مرج در کشور به وجود آمده است واحد نظامی (17) در مقابل مردم احساس مسئولیت خود را درک کرده و تامین امنیت مردم مناطق آستارا، لنکران، لریک، یاردیلمی، ماسالی، جلیل آباد و بيله سوار را بر عهده خود گرفته و در این منطقه جمهوری خود مختار تالش مغان را اعلام می کند.» در تاریخ 4 ژوئیه سال 1993 در شهر لنکران نشستی با شرکت نمایندگان پارلمانی، وزرا و دیگر مقامات عالی رتبه و روشنفکران سرشناس که همگی از اهالی تالش مغان بودند برگزار شد.

در این نشست مسائل مربوط به اعلام جمهوری تالش مغان و اوضاعی که در منطقه به وجود آمده بود مورد مذاکره و بررسی قرار گرفت و بعد در شرایط رضایت بخشی راه های پیشبرد امور مربوط به تاسیس جمهوری خود مختار تالش مغان و برقراری نظم و امنیت مشخص شد و در آن نشست با در نظر گرفتن وخامت اوضاع سیاسی و اجتماعی تصمیم گرفته شد که در اسرع وقت مجلس خلق جمهوری تالش مغان تشکیل شود.

در 17 اوت، با توجه به موانع قابل تصور و غیر قابل تصور، انتخابات خلق جمهوری خود مختاری تالش مغان برگزار شد و از هفت منطقه مذکور 216 نماینده از 250 نماینده انتخاب شده و در مجلس حضور یافتند. در نخستین جلسه به اتفاق آرا ایجاد جمهوری خود مختار تالش مغان در قالب جمهوری آذربایجان را تصویب کردند. و در جلسه بعدی لایحه ی تدوین قانون اساسی آن جمهوری تصویب شد و « علی اکرم همت اوف » به عنوان رئیس جمهور موقت جمهوری خود مختار تالش مغان و « فخرالدین عباس اوف » به عنوان رئیس مجلس خلق انتخاب گردیدند. هم چنین ترتیب کار مجلس خلق مشخص شد و کمیسوی مامور تهیه و تدوین قانون اساسی گردید و رنگ و آرم پرچم جمهوری خود مختار تالش مغان نیز مورد تصویب قرار گرفت و در مدت کوتاهی برای تثبیت اوضاع اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و تامین مواد اولیه غذایی مردم، اقدامات فوری انجام گرفت و برای اولین بار در تاریخ جمهوری آذربایجان درباره چگونگی انتخاب والی و معاون والی ولایات، اساسنامه ای تصویب شد. مجلس خلق روز انتخابات ریاست جمهوری را مشخص کرد. اما تهاجمات حکومت مرکزی، بعضی اشتباهات رهبری جمهوری خود مختار تالش مغان، نبود تجربه سیاسی درحد لازم، عدم درک برخی از مردم از مساله جمهوری خود مختار و ترس مردم از شخصیت « حیدر علی اوف » بر روند امور و اجرای تدابیر اتخاذ شده مجلس خلق تاثیر منفی می گذاشت. تا این که در تاریخ 23 اوت سال 1993 بر اثر تهاجم گسترده نیروهای دولتی و خودداری علی اکرم همت اوف از درگیری مسلحانه و خونریزی، جمهوری خود مختار تالش مغان ساقط شد و همه رهبران آن رئیس جمهور، وزیر دفاع و غیره و ... بیش تر از 20 نفر زندانی شدند و شمار زیادی نیز متواری گردیدند.

طبق مصوبه مجلس ملی جمهوری آذربایجان، دادگاه عالی کشور، فعالیت حزب برابری ملل آذربایجان که قبلا حزب خلق جمهوری تالش نامیده می شد و رهبر ایدئولوژی جمهوری خود مختار تالش مغان و نیروی محرکه آن بود و کارمند علمی فرهنگستان علوم آذربایجان « هلال محمداوف » آن را رهبری می کرد، متوقف شد. اعضای این حزب تحت تعقیب قرار گرفته و برای رهبر آن حکم پیگرد صادر شد. "

سرانجام جمهوری تالش مغان و رهبران

همانگونه که قبلا بیان شد جمهوری آران و تالش (آذربایجان) کشوری است که در آن اقوام متعدد ایرانی مانند ارامنه، تالش ها، آوارها، اودین ها، تات ها و کردها در کنار آذری ها زندگی می کنند . لزوم ایجاد یک ملت برای ادامه حکومت در این کشور امری لازم و ضروری به نظری رسید . اما پس از استقلال این کشور نه فقط سیاست داخلی بلکه سیاست خارجی نیز براساس رویکرد شوونیستی (پان ترکیسم) بوده است. یکی از دلایل شروع بحران قره باغ و شکست های نظامی متعدد حاکم بر این کشور در اوایل استقلال ، این سیاست نادرست بوده که منجر به از دست رفتن بیست درصد از خاک کشور و استقلال منطقه ناگورا قره باغ گردیده است .

پس از سرکوبی قیام تالشان حیدرعلی اف با سرکوب شدید تمامی افراد موثر در این جنبش ملی موفق به تشکیل و استمرار حکومت خود گردید . او که سال ها تجربه حضور در KGB را داشت با استفاده از همان روش ها و این بار تحت زعامت و هدایت آمریکا حکومت خاندان علی اف را گستراند . به برکت وجود طلای سیاه و سیل کمک های آمریکا ، علی اف و خاندان و نزدیکانش از زمره ثروتمندان میلیونی دنیا شده و با وجود فقر گسترده در کشور کمتر اقدامی در جهت رفاه مردم انجام گردید و این بار سمت و سوی وابستگی از روسیه به سمت آمریکا تغییر پیدا کرد .

در سال 2001 حکومت علی اف به کنوانسیون حقوق اقلیت های قومی شورای اروپا پیوست . این حرکت نمادین در قومیت های تحت ستم دولت این امید را ایجاد کرد که وضعیت اقلیت های قومی در این کشور بهبود یافته و دارای حقوقی برابر با سایر مردم شوند دیگر شهروند درجه دو نخواهند بود.

در ژوئن سال 2002 دولت اقدام به تشکیل " کمیته امور آذربها " نمود و در راستای ادامه سیاست حذف اقوام غیر ترک، اقدام به برگزاری کنگره آذربهای جهان کرده و در این کنگره با کمال تعجب بجای احترام به سایر اقوام ترک و تمامیت ارضی کشورهای دارای قومتهای آذری ، خواستار جدایی مناطق آذری زبان ایران گردید و در این راستا حتی مردم گیلان و مازندران را نیز ترک نامید .

و اما سرانجام رهبران قیام تالش مغان

علی اکرم همت اف : رییس جمهور تالش مغان پس از چند ماه فرار و اختفا دستگیر گردید او ابتدا در سال ۱۹۹۵ به اعدام محکوم گردید و از 12 فوریه 1996 به مدت 2 سال در سلول انفرادی که برای محکومان به اعدام بود بسر برد ، تا اینکه پس از فشارهای گوناگون گروه های حقوق بشر دولت مجبور گردید که این حکم را به حبس ابد تبدیل نماید.

سرانجام تحت فشار شدید گروه های بین المللی طرفدار حقوق بشر و شورای حقوق بشر اروپا و عفو بین الملل در سال ۲۰۰۴ ، " علی اکرم همت اف " از زندان آزاد شده و تحت الحفظ و مستقیم به فرودگاه برده می شود. او در آنجا به نماینده پناهندگان سیاسی سازمان ملل تحویل داده شده و بلافاصله به هلند تبعید گردید. به همت اف حتی اجازه دیدار با خانواده اش را هم نمی دهند . دولت علی اف تابعیت کشورش (آذربایجان) را از وی سلب نمود و اوف فاقد صلاحیت تابعیت دانست . ایشان پس از آزادی جنبش ملی تالشان را پی ریزی نمود و در راستای احقاق حقوق این قوم در جمهوری آران فعالیت نمود که یکی از این فعالیت ها شکایت از دولت علی اف در خصوص اعمال شکنجه و تضعیعات انجام شده در خصوص ایشان و سایر یاران او در جمهوری تالش مغان بود که در هر دو مورد جمهوری آذربایجان محکوم به پرداخت غرامت گردید .

همت اف در مهرماه سال ۱۳۸۷ نامه ای سرگشاده خطاب به مردم ایران نوشت و از آنان برای احقاق حقوق هم وطنانش درخواست کمک نمود.

بخش هایی از نامه ی علی اکرم همت زاده خطاب به ملت و حاکمیت ایران

بسم الرحمن الرحيم

"سرنوشت این گونه رقم زده است که بخشی جدایی ناپذیر از دولت قدرتمند ایران، و خلق تالش به عنوان یکی از خلق های ساکن در سرزمین ایران، تقریباً به مدتی نزدیک به 200 سال، در نتیجه خیانت سلسله ی قاجار که در قرن 19 سلطنت ایران را به دست آورده بود، با سیم خاردار به دو نیم تقسیم شد. در تمامی این مدت، تالش ها با تبعیض قومی - ملی بی سابقه ای مواجه شدند، به ویژه پس از اعلام استقلال آذربایجان طی 17 سال اخیر تقریباً با خطر محو شدن از صحنه ی تاریخ مواجه شده اند.

امروز حاکمیت کنونی آذربایجان که ترک گرایی را به سطح ایدئولوژی دولتی ارتقاء داده است، علیه تاریخ، فرهنگ، دین، معنویات و فولکلور ملت تالش، و علیه امروز و فردای این ملت، وارد جنگی بی رحمانه شده و محو این ملت را به عنوان هدف خود انتخاب کرده است. در کتب درسی این کشور، نام "تالش" به طور کل حذف شده است. نمونه های فرهنگ و هنر خلق تالش که این ملت آن را به همراه سایر خلق های ایران طی هزاران سال پدید آورده است، با بی حیایی بی نظیری متعلق به سایرین اعلام شده است. ما از تاریخ خود، از فرهنگ خود، از عادات و سنن خود محروم شده ایم! این خلق حتی در مقابل سرکوب های رژیم کمونیستی، دین برحق خداوند و فرهنگ اسلامی خود را حفظ کرده بود. اما امروز حکومت با اهداف از پیش تعیین شده، مذاهب و طریقت های مختلفی را در اراضی محل سکونت این خلق رواج می دهد و با

این کار نیز می خواهد فرهنگ و دینمان را از دستمان بگیرد.

به عنوان شاهد مثال این مطالب، حکم صادرشده در 24 ژوئن علیه روشنفکر برجسته تالش در این جمهوری، عالم زبان شناس، معاون مرکز فرهنگی تالش در این جمهوری و سردبیر نشریه قدیم الانتشار "تولیشی صدو" در این جمهوری است. بدون هیچ سند ومدرکی، فقط براساس دروغها و بهتان، نوروزعلی محمداف ظاهراً به "جاسوسی به نفع ایران" متهم و به مدت 10 سال از آزادی محروم شد. بی حیایی به آن حد رسیدهاست که این حکم نه تنها بدور از چشم نمایندگان جامعه، حتی بدون حضور وکیل نوروزعلی محمداف و در شرایطی کاملاً مخفیانه قرائت شد! آیا این اقدام به معنای رجز خواندن آذربایجان به کل دنیا نیست؟ ما تالش ها از کل دنیا و در وهله نخست از وطن تاریخی خود ایران و رهبری آن، یاری به ملت خود (تالشها) و جلوگیری از محو شدن آن را خواهیم.

ما امروز مملکت ایران و حکومت آن را به دفاع از ملت تالش و ریش سفید این ملت، نوروزعلی محمداف فرا می خواهیم."

علی اکرم همت زاده – هلند

پروفسور هلال محمداف : نخست وزیر رییس جمهور تالش مغان پس از تهاجم دولت مخفی شده و به روسیه رفت و تا دوازده سال اجازه ورود به کشورش را نداشت . سرانجام ایشان در سال 2005 اعلام نمود که بلا قید و شرط به کشور باز می گردد و با وجود تهدیدات سازمان اطلاعات و پلیس دولت علی اف پس از بازگشت مجدداً فعالیت های خود را در جهت بازسازی نهضت فرهنگی تالشان آغاز نمود . مرکز مدنیت تالش ، همکاری با مرحوم پروفسور نوروز علی محمداف در جهت راه اندازی مجدد نشریه فرهنگی " تولشی صدا" از جمله این فعالیت ها می باشد . ایشان به دعوت انجمن تالشان مقیم تهران برای ایراد سخنرانی و همچنین دیدار با مقامات ایرانی و شرکت در سمینارهای علمی چندین بار به ایران سفر نموده اند .

دکتر هلال محمداف دارای دکترای علوم در رشته فیزیک ریاضیات از دانشگاه شینوفسکی مسکو می باشند و در کارهای تحقیقاتی و پژوهشی نیز ید طولایی دارند . مجامع سیاسی در اروپا و آمریکا ایشان را در حال حاضر یکی از بزرگترین فعالان سیاسی و حامیان حقوق اقوام و حامیان حقوق بشر در جمهوری آران می شناسند.